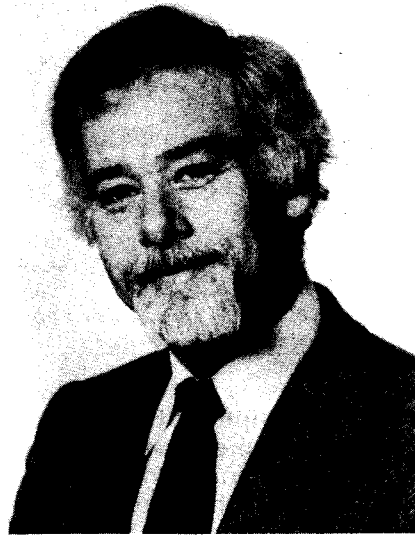

De scheiding van de Siamese tweeling

Er is in Nederland een indrukwekkende reeks van taboe-onderwerpen waarover men niet spreekt en zeker niet schrijft. Een van deze onderwerpen is het minimumloon zoals dit in de late jaren zestig in ons land vorm heeft gekregen. De nood der tijden dwingt ons echter tot een kritisch onderzoek, waarbij de taboes niet langer buiten de discussies kunnen blijven.

Het minimumloon, nu ruwweg f. 2.000 heeft in onze samenleving twee functies. In de eerste plaats legt het een bodem in het loongebouw omdat niemand voor een veertigjarige werkweek minder kan worden betaald dan dit brutoloon (*plus* nog werkgeverslasten). Anderzijds vervult het de functie van minimumbehoefthenorm, waarbij men stelt dat een gezinsinkomen van minder dan f. 2.000 bruto, d.w.z. ca. f. 1.400 netto, niet acceptabel is in onze samenleving. Tevens accepteren wij als maatschappij de morele plicht om elk gezin minstens een dergelijk minimuminkomen te garanderen.

De laatste tijd worden er vele vraagtekens gezet bij deze koppeling. De koppeling van de sociale uitkeringen aan het plechtanker van het minimumloon impliceert immers dat elke stijging van het minimumloon, op zich gekoppeld aan het prijsniveau en de gemiddelde inkomensontwikkeling in de marktsector, leidt tot proportionele stijgingen van de ambtenarensalarissen en de sociale uitkeringen. De grote aantrekkelijkheid van deze koppeling voor ambtenaren en uitkeringstrekkers is duidelijk; in de luwte van de marktsector behoeven zij hun inkomensstijging niet door onderhandelingen (vanuit een zwakke machtspositie) te bevechten. De koppeling is echter zo loodzwaar dat ons hele schip van staat erdoor dreigt te kapseizen. In politieke kringen leidt de erkenning van dit feit tot pogingen tot ont koppeling. Dit gebeurt op twee wijzen. Enerzijds tracht men het minimumloon te denatureren door het op uurbasis te berekenen, de waarde- c.q. welvaartsvaste indexatie buiten spel te zetten en onderscheid te maken tussen „echte” en „onechte” minima. Anderzijds tracht men de uitkeringen en ambtenarensalarissen los te koppelen van het minimumloon.

De problematiek lijkt mij een stuk zui-

verder te worden en ook gemakkelijker oplosbaar wanneer we het dogma laten vallen dat het door ons aanvaarde minimumbehoeftheniveau de ondergrens moet zijn van de op de arbeidsmarkt gegeven beloningen voor arbeid. Indien wij dit dogma loslaten komt er ruimte voor het apart bezien van de functie van het minimumloon en het minimuminkomen. Ik neig dan tot de conclusie dat het één en het ander onafhankelijk van elkander op zijn merites kan worden beoordeeld en dat mij het handhaven van een minimumloon onwenselijk voorkomt terwijl, maar dat is een politiek waarderingsoordeel, ik niet zou willen torren aan de solidariteitsgarantie van een minimum-uitkeringsnorm.

Elke middelbare scholier met „Economie I” kan ons uitleggen wat het effect is van minimumprijzen op een markt. Indien de evenwichtsprijs ligt onder de minimumprijs is het resultaat van die minimumprijs een aanbodoverschot. Op de arbeidsmarkt ligt dit niet anders dan op elke andere markt en dit leidt tot de constatering dat het bestaan van een minimumloon kan leiden tot een verhoogd loonniveau gepaard aan werkloosheid. Uiteraard is de arbeidsmarkt sterk gesegmenteerd en wordt de invloed van het minimumloon slechts merkbaar als het evenwichtsaloon voor een bepaald type arbeid lager ligt dan het minimumloon. Ook hangt het evenwichtsniveau af van de hoeveelheid kapitaal waaraan de factor arbeid kan worden gepaard. Niettemin lijkt in haar algemeenheid de constatering niet gewaagd dat het bestaan van het minimumloon een belangrijke oorzaak is van de huidige werkloosheid en ons hoge kostenniveau. Deze werking wordt nog versterkt wanneer we ons realiseren dat de zo gecreëerde werklozen voor minstens f. 2.000 per persoon een beroep doen op de sociale uitkeringen, wat doorwerkt via de werkgeverslasten op de bruto loonkosten. Dit leidt weer tot nieuwe werkloosheid enz. enz. (we noemden dit elders de *social security trap* 1)).

Als dit zo is, lijkt afschaffing van het minimumloon, uiteraard geleidelijk en *stapsgewijs*, een maatregel die serieuze overweging verdient. Wanneer men dan het minimumloon zou willen afschaffen, rijst de

vraag of schrijver dezes terug wil tot de puur-kapitalistische negentiende-eeuwse maatschappij met een grondige verpaupering. Het antwoord is natuurlijk: neen. De afschaffing van het minimumloon behoeft geen repercussies te hebben op de minimum-inkomensnorm. Indien werkers een arbeidsinkomen hebben beneden dat minimuminkomen, zeg f. 1.000, kan additionele steun via de sociale verzekering of de bijstand worden gegeven totdat een bruto gezinsinkomen van f. 2.000 is bereikt 2). Ook nu kennen we aanvullende bijstand, huursubsidies, eenmalige uitkeringen enz. De voornaamste effecten van een dergelijke politiek lijken mij te zijn:

- terugdringing van de non-participatie op de arbeidsmarkt, speciaal voor jongeren en vrouwen;
- een daling van ons kostenniveau dat zal doorwerken in een afzetprijzdaling en een exportstijging;
- een vergroting van het reële nationale produkt;
- een verlaging van de reële collectieve-lastendruk.

De hierboven ontvouwde gedachten worden niet gepresenteerd als een panacee — die bestaan niet in de economische politiek zoals wij met schade en schande leerden — maar wel als een opening voor serieuze discussie om onze vastgelopen verzorgingsstaat weer vlot te trekken.

1) B. M. S. van Praag, V. Halberstadt en H. Emanuel, De valkuil der sociale zekerheid, *ESB*, 27 oktober 1982, blz. 1155-1159. B. M. S. van Praag en P. A. B. Konijn, The social security trap. Dit paper zal worden gepubliceerd in het juli/augustus-nummer van *Challenge*.

2) Het tarief zal in feite wat gedifferentieerder moeten zijn om de arbeidsmotivatie bij de lage inkomens te prikkelen.